

V noci z 28. na 29. května 1453

se sešly v chrámu Hagia Sofia (česky *Boží moudrosti*) tisíce křesťanů k poslední bohoslužbě. Následujícího dne Konstantinopolis padla. Za čtyři dny dokázali dobyvatelé upravit chrám tak, aby v něm mohli sloužit svou první bohoslužbu. Dobyvatelé nebyli křesťané, ale

Na fotografii zvýrazni stavby, které ke křesťanskému chrámu později přistavěli jeho noví uživatelé. Těmto stavbám se říká

Křesťanský chrám byl přeměněn na

Dnes je v něm muzeum a neslouží náboženským účelům.

Chrám Hagia Sofia v dnešní podobě

BYZANTSKÁ ŘÍŠE

Byzantská říše – stát Římanů a pravověrných křesťanů

učebnice str. 14 a 15

1 Nový Řím, i tak se říkalo městu _____, pojmenovanému po jeho zakladateli, římském císaři _____. Obyvatelé východní části říše se považovali za (Ř)_____ i po zániku její západní části. Místo latiny se však úředním jazykem stala (ř)_____. Pozdější název (b)_____ říše získala podle (ř)_____ obchodní osady, která byla původně na místě (K)_____.

2 Zapiš vlastními slovy: Čím se zasloužil císař Justinián I. o rozkvět byzantské říše?

---

3 *Přijď tedy, už kdysi dávno zrozený latinský Říme, zazpívej s námi teď novému Římu radostnou píseň, přijď tedy, jásej teď, když vidíš, jak tvoje dcera matku svou překoná slávou, to přece je rodičů pýcha.*

(Paulos Silentarios, r. 562, verše k poctě Konstantinopole)

Silentarios označil Konstantinopolis za dceru _____. Verše byly napsány v _____ . století. Uved' důvody, proč již tehdy sláva matky Romy pohasla. _____

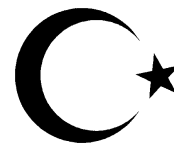
Mozaika z chrámu Hagia Sofia v Konstantinopoli

Stavba chrámu začala na příkaz císaře Justiniána I. Zobrazen je vlevo/vpravo. Druhý císař se jmenoval _____ a proslavil se _____.

Oba pokorně přinášejí dílo, o které se přičinili svými rozhodnutími, uprostřed vyobrazené Panně Marii s (J)_____.

DĚJINY ISLÁMSKÝCH ZEMÍ

Ve jménu Boha milosrdného, slitovného

učebnice str. 18 a 19

1 Náboženství muslimů se nazývá _____. Jeho zakladatelem byl _____ . Posvátná kniha _____ je pro muslimy pravé Boží slovo. Prorok Muhammad sjednotil _____ kmeny a položil základy mocné říše.

Arabský plnokrevník

2 Zapiš vlastními slovy: Kterých pět hlavních povinností mají muslimové plnit?

---

3 Karavana je sestavena z (uved' druh zvířete) _____. Doprovází ji lidé, kteří kočovali pouští a říká se jim _____. Typické znaky zobrazeného přírodního prostředí jsou: _____

Škrtni, co neplatí:
Kůň na obrázku je bělouš/vraník. Hřívu a ohon má z hru-
bých/jemných žíní.
Lidová pověst praví, že sám Alláh stvořil tohoto koně z jižního větru.
Z čeho se dá usuzovat na temperament zobrazeného koně? Podle obrázku určí, ve které zemi byl arabský plnokrevník také chován.

Přemýšlej, proč se velbloudům s nákladem říká *koráby pouště*. Jak souvisejí mince a karavany?

Zjisti z jiných zdrojů, proč právě velbloud je vhodným zvířetem pro daleké cesty pouští.

Jeden z prvních známých islámských dirhamů z roku 698

Podle **SSČ** **karavana** znamená

VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK

Dlouhá cesta Romů

učebnice str. 78 a 79

Romské ženy při pletení košíků z pedígu, upravené vnitřní části ohebných stonků liány

Během tříhodinové dílny si každá z přítomných žen oživila staré řemeslo a zvládla uplést jeden košík. *Můj výrobek mě potěšil, ráda ho budu využít a doufám, že potěší i mé hosty, až si z něj budou brát například ovoce,* řekla jedna z účastnic kurzu.

Proč se v dnešní době lidé vracejí k předmětům ze dřeva nebo proutí?

Podstatné jméno kovadlina je odvozeno od slovesa:

Co znamená, když se řekne: *Dělá práci na koleně?*

1 Romové se dostali do Evropy z _____ už ve (s) _____. Jejich jazykem je _____. Od většiny evropské společnosti se odlišovali (k) _____ (z) _____ života.

2 Zapiš vlastními slovy: *Která řemesla Romové provozovali? Kterými dalšími činnostmi tě zaujali?*

---

3 Přiřaď písmeno popisku k odpovídajícímu obrázku: **A** kovářská kovadlina, **B** košík, tzv. opálka, z neloupaného vrbového proutí, **C** měděná pocínovaná nádoba na vodu, **D** tzv. cikánské hřeby, **E** hákové kleště na ohýbání železa, **F** podkova pro tažné koně, **G** měděný pocínovaný kotlík

Připrav si odpovědi na uvedené otázky a porovnej je se spolužáky: Která z nádob sloužila k vaření nad ohněm, která na nošení vody? Podle čeho tak soudíš? Co musel umět člověk, který zhotovil podkovu? Proč mají kleště na ohýbání železa dlouhé držáky? Využij úvodní text v lekci učebnice a pokus se odvodit, proč má kovadlina ve své spodní části špičku.

HUSITSTVÍ A POZDNÍ STŘEDOVĚK

14. století bylo dobou pohrom a nejistot

učebnice str. 82 a 83

1 Obyvatele Evropy ohrožovaly ve 14. stol. mnohé katastrofy. Především to byl _____ . V dobách neúrody lidé umírali _____ , protože neměli co _____ . Zemědělci byli svými vrchnostmi nuceni k dlouhotrvající, namáhavé _____ . Nejistotu a strach v životě věřících vyvolávala krize v tehdejší _____ .

2 Zapiš vlastními slovy: Co věřícím na soudobé církvi vadilo?

---

3 Takto si představoval středověký malíř ve 14. století posmrtný život hříšníků, kteří propadli peklu.

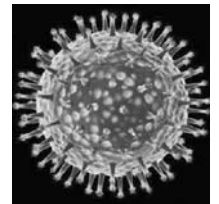

Co dělají čerti? Podle pokrývek hlavy urči, ke které skupině patří lidé zobrazení v pekelném jícnu. Co autor ilustrace sděluje tím, že zaplnil peklo především církevními hodnostáři? Jakou podobu dal malíř vstupu do pekla? Při které činnosti jsou zachyceni andělé? O co se snaží? Které barvy by se dle tvého názoru nejspíše hodily k ilustraci? Zkus si ji vybarvit.

Děti trpící hladomorem, jižní Afrika

Uvažuj o příčinách vzniku hladomorů. Vyhledej aktuální informace na internetu.

Zvětšený obrázek viru ptačí chřipky

Lidi její virus ohrožuje při kontaktu s nemocným ptákem. V lidském těle může *zmutovat* (pozměnit se) a přenášet se pak přímo z člověka na člověka. Hrozí nebezpečí vzniku celosvětové epidemie, pandemie.

Lékaři bez hranic

Světová organizace lékařů, dobrovolníků, pomáhajících nemocným bez ohledu na to, ve kterém státě žijí.

ZÁMOŘSKÉ OBJEVY

Evropané vyplouvají na oceány

učebnice str. 106 a 107

Kdy byla známka vydána? Zjisti, kde ostrovy leží a podle kterého zvířete byly pojmenovány.

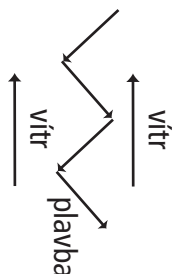

Poštovní známka Faerských ostrovů k 500. výročí Kolumbovy plavby

Lodi mohly v dobách objevných plavb plout i proti větru. Podobně si dnes počínají sportovní plachetnice a jezdci na windsurfinhu.

Posuď podle vyznačené dráhy plavby, proč se jízdě proti větru říká křížování.

1 Evropané toužili po zboží z _____ a _____. Velký zájem byl zejména o (k) _____, zvláště o _____. Zboží zdražovala nutnost obchodovat pomocí (p) _____. Proto se hledaly cesty do Asie po _____. Velké lodi _____ a _____ byly už schopné daleké plavby vykonat.

2 Zapiš vlastními slovy: *Jaká nebezpečí čekala na lodi při plavbách do neznámých moří? Kterým pověrám a smyšlenkám námořníci věřili?*

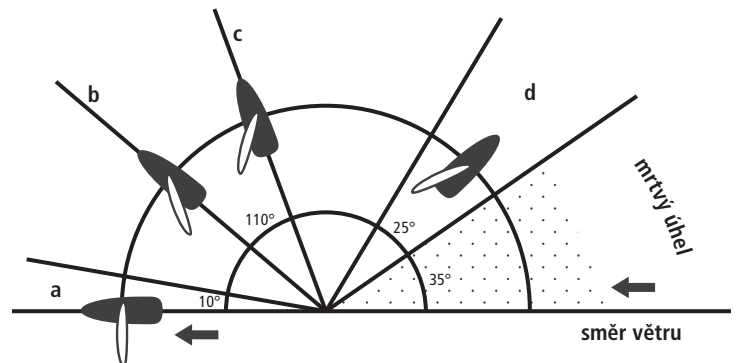

---

3 Na obrázku je vyznačena poloha plavidla a nastavení jeho plachty při různých způsobech využívání síly větru. Rozliš a označ odpovídajícími písmeny plavbu: _____ na zadní vítr, _____ na boční vítr, _____ proti větru, _____ na zadobční vítr. Kolmo k delší ose plavidla je plachta nastavena při jízdě na _____ vítr. Nejvyšší úhel stoupání proti větru je v zobrazeném případě _____ stupňů. Proč je na obrázku nazván *mrtvý úhel*?

Pasát, pravidelný subtropický vítr. Název pochází pravděpodobně ze španělského *pasada*, průchod, proplutí. Jedná se tedy o vítr umožňující plavbu, proplutí určitým směrem. Znalost pasátů je doložena v 15. století. Zmapovány byly r. 1686. Anglicky *to blow trade* [tu blou trejd], vanout stejným směrem. Tyto větry využívali k plavbám i obchodníci, a tak se pasátům také říká *trade* [trejd] *winds*, obchodní větry. Vanou průměrnou rychlostí asi 5–6 m za sekundu, což je přibližně _____ kilometrů za hodinu. Zjisti víc v zeměpisném atlase.

Naskenuj QR kód nebo zadej 718 044 a procvičuj si více na www.skolasnahledemcz.

Do Asie kolem Afriky

učebnice str. 108 a 109

- 1** V Africe i v Asii existovaly v době evropského středověku mocné _____ . Jejich panovníci vyznávali většinou _____ náboženství, například v _____ . Křesťanským státem byla _____ . V Indii vytvořili velkou říši _____ . O nalezení námořní cesty do Indie se zasloužili (p) _____ mořeplavci _____ a _____ .

- 2** Zapiš vlastními slovy: *Kdo kromě Evropanů uskutečnil velké objevné plavby? Jak se jmenoval a ve kterém státě žil? Kolik lodí měl k dispozici? Kam doplul? Kdy se tak stalo?*

- 3** Vytvořit dřevěnou masku podobnou té africké by bylo příliš náročné. Udělej si ji z papírové hmoty. Noviny natrhej na kousky asi 7 x 14 cm. Ve vhodné nádobě rozmíchej lepidlo na tapety s vodou. Stará pánev nebo hrnec ti poslouží jako forma. Nejdříve ji obal suchým novinovým papírem a pak polep několika vrstvami papíru, namočenými do roztoku lepidla. Masku nech zaschnout. Bud' trpělivý/trpělivá, chce to čas. Poté ji sejmi z formy. Otvory pro oči opatrně prořízni ostrým nožem. Po úplném zaschnutí natři masku základní barvou a poté barvami podle vlastní fantazie. Abys dosáhl(a) „afrického“ vzhledu, použij hlavně černou a hnědou.

Masku můžeš také nakreslit a vymyslet si, k čemu by sloužila. Neboj se vstoupit do říše fantazie.

Africké masky

Používaly se při slavnostním tanci, vyzývání duchů, pohřbech a jiných obřadech.

V Africe, Oceánii i Americe vyrábějí lidé dodnes umělecké předměty stejnými postupy a nástroji jako před mnoha staletími. Jen skuteční znalci poznají stáří těchto předmětů a rozliší originály od napodobenin.

